

Magisk tænkning

– psykiatri som floskler

Peter Thielst anmelder:

Søren Hertz:
Børne- og ungdomspsykiatri. Nye perspektiver og uanede muligheder.
 360 sider. Kr. 369,00.
 Akademisk Forlag 2008.

Som de heldige, der har set den norske film *Kunsten at være negativ*, ved, handler det i udgangspunktet om det stik modsatte: kunsten at være positiv og i kraft af ren positivitetstænkning at løfte alle i den lille terapeutiske gruppe, der er filmens omdrejningspunkt, op til stadig større livsglæde. Den energiske terapeut og gruppeleder har til det formål udstyret sig med en lille, hæklet pose, som hun trækker frem, så snart der er en, der lægger an til at sige noget negativt – al det sure brok og alle de dårlige vibrationer skal ned i posen og ikke ud i gruppen. Det kommer der nogle sjove episoder ud af, men inden længe krakelerer idyllen, og selv den gæve leder kan ikke mere nøjes med den sorte pose – og så begynder løjerne for alvor!

Det er naturligvis bedre at være lykkelig end ulykkelig, at være rask og velfungerende end fanget i forstyrrelser og lidelser – som børn og unge jo er det, når de har behov for kontakt med den psykiatriske hjælp, som samfundet, om end på skrabet budget, endnu stiller til rådighed. Men lige så lidt grund der er til at klappe i hænderne over det regime af psykofarmaka og skrāsikre diagnoser, som der for det meste bydes på, lige så lidt grund er der til at juble over den positivitetssnak og frelsende selvgodhed, der præger Søren Hertz' nye bog. Der er gået journalistisk palaver og managementjargon i hele fremstillingen i en grad, så den kritiske bevidsthed og gode vilje er tæt på at lide druknedøden. Når man turer rundt i floskler – om 'en forskel, der gør en forskel', negative og positive 'spiraler', 'uanede muligheder' og 'uhelbredelig optimisme' – så ryger substansen på gulvet, og det ellers ophøjede (væsentlige) udsondres som banaliteter. En besværgende positivitetssnak, der får mig til at tænke på amerikanske tv-prædikanter og deres lykkekor med 'Praise the Lord!'

Nuvel, jeg sidder ikke som Søren Hertz i et offentligt behandlingssystem, hvor man dagligt skal kæmpe for sin faglige ret og pligt til at gøre noget andet end at knalde en diagnose og lidt medicinsk intervention og socialpædagogisk støtte af. Men jeg kan ikke se, hvorfor der skal så mange besværgelser til et noget abstrakt (og fundamentalt uformidlet og ikke-konkretiseret) *bio-psyko-socialt* videnskabssyn for at gå til det praktiske arbejde med

andre midler og forestillinger om progression (forandring til det bedre). Antipsykiatri, kritisk psykologi osv. skulle vel for længst have banet en vej, man kunne betjene sig af uden alle disse vilde fagter med henvisninger til Bateson, Maturana osv.

Den essenstænkning, som den mekaniske diagnosemetodik og strengt medicinske behandling hviler på (og megen behandling af økonomiske og resursemæssige hensyn lader sig nøje med), turde i dag ikke være så dominerende eller enerådende, at der igen og igen skal slås et vældigt slag for et mere procesagtigt, udviklingsfunderet grundsyn på psykiske forstyrrelser – og en anden tilgang til behandling, ledsagelse og samarbejde. Den dybe tallerken er opfundet, og derfor slår Søren Hertz alt for meget opstadset flik-flak for at repetere og forgylde indsigter, som allerede er i omløb. Og med den inderlighed og – sammen med diverse faglige venner, der interviewes (snakkes efter munden) undervejs – selvhenvorte patos, der agerer bærebølge fra A til Z, ender al umagen derfor let med at fremstå som enten trivialiteter eller rene postulater. De indskudte cases gør i så henseende ingen forskel, da de er uden analytisk (endsige kasuistisk) dybde og alene skal illustrere terapeutens snilde greb på vej mod happy ending.

Når jeg ikke er særlig venlig ved denne i sig selv overordentlig velmenende psykiatri-bog, skyldes det således ikke dens grundsyn eller eksplicite vilje til at oplede andre veje end diagnose, medicin og livslang institutionalisering (jf. det nye tiltag for kronisk syge: *patientuddannelse* – sikkert guf for regionernes Bent Hansen'er). Nej, det er velgørende med en bog med en bred bevidsthed om sammenhænge bag sindets og identitetens mange former og udviklingsforløb; med et syn på diverse forstyrrelser som en særligt forviklet kommunikation, der ønsker bedre svar og ledsagelse og ikke blot en etikette og et pilleglas; og med en kritisk sans for, at forståelse altid er tolkning og konstruktion, og at man derfor også skal værne sig mod sin egen vanetænkning (og egne blinde pletter) og holde nøje øje med, at ens bidrag til nye konstruktioner og dekonstruktioner faktisk bærer videre og letter trykket for personen i centrum. Og lad så alle de kække hurra-ord fare ad helvede til, for de afsproer det seriøse i anslaget.

Problemet er – foruden den managementjargon og lidt for lykkeligt selvpludrende facon, jeg allerede har angrebet – at der her, qua bogens titel, lægges an til en grundbog på sit felt. Det er det ikke, og man må ikke håbe, at nogen studerende tager fejl på dette punkt, for selv om Søren Hertz undervejs kommer ind på de fleste traditionelle forstyrrelser, lidelser og diagnoseformer, så forudsætter han en betydelig vidensmængde og formidler ikke selv mere end det, han skal bruge for selv at nuancere feltet. Målt med fordringerne til en grundbog er der i det hele taget tale om en for løs faglig fundering – bevares, der henvises i parentes efter parentes til andre arbejder, men man kan ikke affire sit grundlag – det bio-psyko-sociale videnskabsyn, tankerne om udvikling/vækst og om kommunikation og konstruktioner – ved at sende læseren videre til andre. At tale om fx spejlnervceller uden forankret formidling efterlader læseren på postulaternes mark, hvor alt kan siges, men ikke vises.

Hertil kommer, at bogens kernebegreb – eller yndlingsudtryk – om de 'uandede muligheder' er lige så diffust (men dog dejligt positivt!) som managementjargonens evindelige tale om 'udfordringer', både dem, vi altid 'står over for', og de, der har proceskarakter, så vi 'udfordrer' hinandens virkelighedsbilleder. Det eneste afgrænsende, Søren Hertz siger om sine 'uandede muligheder', er, at de ikke betegner uendelige muligheder (fx s. 110), hvorfor alt i det enkelte, konkrete tilfælde dog ikke er muligt. Noget om grænser eller – i det mindste temporært – umulige muligheder, ville derfor have virket afklarende; måske ligefrem noget om modstande og hvordan man i dag kan arbejde med et så gammeldags begreb. (Dette bliver især mærkbart som problem i kapitlet om personlighedsforstyrrelser, hvor forfatteren nærmest lodret arkiverer tidens store diagnose-skraldespannd *borderline*; her er ellers noget at komme efter for den, der har gode ideer!)

'De uandede muligheder' er derfor ikke en realitet, man kan henvise til; noget særligt, der ligger og venter på at blive realiseret; noget med 'kompetencer', 'potentialer' og 'ressurser'. Nej, det er en ren metafor, en åbningsmetafor, så man husker, at der i enhver situation ligger en eller flere muligheder for at komme videre, som de fleste – fx de hidti-

dige behandlere – endnu ikke har haft øje for. De er *uanede*, fordi ingen endnu ikke *anede*, at de eksisterede, at de var mulige at betræde. Det er da en god pointe, at man altid kigger lidt ved siden af fokus, at man sender et øje ud i krogene og ind mellem nullermændene. Det er en vældig god pointe, men hvorfor montere den med stuk og al den staffage, som i kapitel 8 toner rent flag under overskriften ”Troen på magien og miraklerne”?! Selv kunsten at være positiv kan drives for vidt.

Det, som Søren Hertz har på hjerte, er jo hverken ’psykiatri til mirakelpriser’ eller ’mirakelpsykiatri til nobelpriser’, men vedholdende, menneskeligt arbejde. Her er tale om

en debatbog, som gør sig den ulejlighed at vise glimt af sit anderledes handlerepertoire ved at knytte kritiske kommentarer og eksempler til psykiatriens sædvanlige register af klassifikationer. Det er her, bogens værdi ligger: ikke som manual, hverken teoretisk eller praktisk, men som idé- og inspirationsbog. Tag disse indblik og lad dem rotere lidt under kasketten, men dyrk ikke forfatteren for hans hang til dybsindige og paradoksale citater (jeg savnede næsten kun Oscar Wilde og Dalai Lama): de hører hjemme på de unges opslagstavler, ikke i en faglig bog, der vil tages alvorligt.

Nina Lykke:
Kønsforskning. En guide til feministisk teori, metodologi og skrift.
256 sider. Kr. 248,00.
Forlaget Samfundslitteratur 2008.

red. af Dorte Marie Søndergaard.
Feministiske tænkere. En tekstsamling,
390 sider. Kr. 425,00.
Hans Reitzels Forlag 2007.

Så kønsforsk da!

Peter Thielst anmelder:

Engang – på Georg Brandes’ tid – var man i de progressive kredse optaget af det såkaldte ’kvindespørgsmål’. Det handlede ikke om, hvad kvinder var eller ikke var, men om rettigheder, juridiske, politiske og humane, og som sådan en eller anden grad af ligestilling i samfund, familie osv. Det var et praktisk spørgsmål mere end et teoretisk og akademisk.

Den tid er forbi. Ikke fordi spørgsmålet er løst, men fordi en ny generation af kønsforskere hellere vil jonglere med ord og udveksle sofistikerede ’papers’ på ambitiøse konferencer end egentlig gøre noget – hellere gøre karriere på de nyvundne køns-, tvær- og ’post’-territorier og give den maskuline metateori med alle dens ’fallogocentristiske’ begrebsabstraktioner baghjul. Det er antologien *Feministiske tænkere* et overtydeligt eksempel på – forbilledligt, hvis man kan lide den slags jargon hen over hovedet på realiteternes verden; uhyrligt, hvis man gerne vil oplyses og have klar besked om sagens kerne, dvs. om ’kvindespørgsmålet’ anno 2008, for så vidt det da er et spørgsmål, der relaterer sig til mulige svar, og ikke bare en række subtile ’udfordringer’, man skal ’forholde sig til’.

Vi skal imidlertid ikke helt tilbage til Brandes og 1880’ernes ’sædelighedsfejde’ for at forstå vor egen tids anderledes tematisering af køn & co. Det er nok med et herre- og damesving tilbage til den nye kvinde- og man-